אבל לא פטרה משבועה של פוגמת כתובתה

על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה, ר"נ אמר רבה בר אבוה על הפוגמת כתובתה, אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי: בשלמא למ"ד על הפוגמת כתובתה דמסקא אדעתה "דלמא מצטרכי לי זוזי ושקילנא מכתובתאי" וא"ל "כתוב לי דלא משבעת לי" אלא למ"ד על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא דאמרה ליה "כתוב לי דלא משבעת לי"? א"ל אנן אהא מתנינן לה

הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה, ואם נעשית אפוטרופי' יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על שעבר

שעבר מאי עבידתיה? א"ר יהודה אמר רב על אפוטרופיא שנעשית בחיי הבעל אבל בין מיתה לקבורה משביעין לה ורב מתנא אמר אפילו בין מיתה לקבורה לא משביעין לה דאמרי נהרדעי לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא. אמר רבה א"ר חייא דלא נדר, ודלא שבועה הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה, נקי נדר, נקי שבועה בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה, ה"ק לה: מנקית משבועתא. רב יוסף אמר רבי חייא דלא נדר, ודלא שבועה הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה, נקי נדר, נקי שבועה בין הוא ובין יורשין משביעין אותה, ה"ק לה נקי נפשך בשבועתא, שלח ר' זכאי למר עוקבא בין דלא שבועה, בין דנקי שבועה, בין דלא נדר ובין דנקי נדר (א) מנכסי הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה. אמר רב נחמן אמר שמואל משום א) אבא שאול בן אימא מרים בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי ב) אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה

ואיכא דאמרי לה מתניתא אבא שאול בן אימא מרים אמר בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין נקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו, אין משביעין אותה, אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה

אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כבן אימא מרים:

מתני' ג) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה. עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה (ב) מנכסי יתומים ומנכסים משועבדים, ד) ושלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה הפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה, עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה, מנכסים משועבדים כיצד מכר (ג) נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה, מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבועה, ושלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה

רבי

א) [לקמן פח:] ב) [גיטין לד: ב"ב ה: לג: ועי' תוס' ב"ב ה: ד"ה אע"ג] ג) שבועות מה: ד) שם מה: ערכין כב:

רש"י

על אפוטרופיא · פוטרה בכתיבה זאת משבועת אפוטרופוס אם יושיבנה חנונית, אבל אם פגמה כתובתה דתנן במתני' הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה לא נפטרה מאותה שבועה ע"י תנאי זה דכי פטר לה משבועה דקא רמי הוא עלה אבל שבועה דהיא גרמה לנפשה לא פטר לה : **על הפוגמת** · וכ"ש משבועת אפוטרופיא דמכל שבועה פטרה : **אמרה לשמעתא** · הך אתקפתא בשלמא למ"ד כו' אותביה קמיה דרב אשי : **כתוב לי דלא משבעת לי** · ומיגו דרמיא אנפשה תבעה ליה פטור כל שבועות : **אנן אהא מתניתו** · להא דרב יהודה ארישא דמתניתין דלא פריש בה בהי שבועה איירי ואפלוגתיה דר"נ וסבריתו דרב יהודה אדר"נ פליג וקאי נכו : **אנן** · אסיפא דמתני' מתנינן לה דמיירי בשבועת אפוטרופין בהדיא דקתני ואם נעשית אפוטרופיא ודר"נ לאו אפלוגתא דרב יהודה אתמר אלא אפירושא דרישא אתמר ורב מתנא פליג אדרב יהודה בסיפא בהי אפוטרופוס קאמר לשעבר אבל בפוגמת כולהו מודו דפטרה, דשבועה הבאה לה ע"י נכסיו היא : **שעבר מאי עבידתיה** · כלומר עד מתי קרוי לשעבר דלא אמרינן נכסי דיתמי נינהו ואין תנאי שלו מועיל בהן : **אבל בין מיתה לקבורה** · כבר רמו נכסי קמי יתמי ואין תנאי שלו מועיל בהן שלא ע"י נכסיו באה לה : **לכרגא** · לפרוע למלך כסף גולגלתא דיתמי : **ולמזוני** · מזון האשה והבנות והיתומים : **ולקבורה** · לקבורת המת או היתומים : **מזבנינן** · נכסי דיתמי בלא אכרזתא שאין שהות ומתון לדבר וה"נ לא משבעינן על אותה מכירה דא"א שלא תוזל ותפסידתן ונמצאת שבועת שקר : **דלא נדר דלא שבועה** · אם כתב לה לשון זה : **נקי נדר** · מנקית משבועתא · מדין שבועה : **נקי נפשך בשבועתא** · אם יחשדוך השבעי להם : **אבל מה אעשה** · דלעולם יורשין משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם : **ואיכא דאמרי לה** · להא דהכא שאול בן אימא מרים מתניתא [ולא אמרו לה בלשון שמעתא דאמורא כדאמרן דאמר שמואל משום אבא שאול אלא מתניתא] היא ואמר שמואל עלה הלכה כאבא שאול : **מתני' הפוגמת כתובתה** · כדמפרש ואזיל במתניתין גופה : **לא תפרע** · השאר ובגמ' מפרש טעמא : **עד אחד מעידה כו'** · בגמרא מפרש טעמא : **מנכסים משועבדים** · משום דאי הוה גבי מן הלוה גופיה והוה טעין לוה "אשתבע לי דלא פרעתיך" אמרינן בשבועות *דמשבעינן (דף מח) ליה, ואי לא טעין, לא טענינן ליה הואיל ונקיט שטרא, אבל בשביל לקוחות אנן טענינן: "דלמא אי הוה גבית מן הלוה הוה טעין לך "אישתבע לי דלא פרעתיך" ובעית אישתבועי, השתא אנן טענינן" לפתח פיך לאלם הוא ומנכסי יתומים, ונפרעת שלא בפניו כולהו משום האי טעמא :

ר"ש

תוספות

אלא למ"ד כו' איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא · ואין להקשות דלדידיה איכא לאוקמי מתניתין כשהיא כבר אפוטרופיא ולכך היא תובעת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמא מתני' בשבועת אפוטרופיא ולומר דלא מיירי מתני' בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין אפוטרופיא דסתמא דמילתא שכתב לה בשעה שכונסה : **לכרגא** ולמזוני · פי' בקונטרס לכרגא של יתומים וקשה דמשמע הא לשאר צרכי היתומין מכריזין והא ליתא מדפריך בריש פרק שום היתומין (ערכין כב· ושם) למ"ד אין נזקקין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש בו ריבית מן המשנה דשום היתומין ל' יום ומכריזין כו' דלמא היא הכרזה לא לפרוע לבעל חוב אלא כשמוכרים לשאר צרכי יתומין לכך נראה לפרש לכרגא של אשה לפרוע כסף גולגולת שלה כמו שהיה הבעל עושה דבכלל מזוני הוא : [**אפי'** בין מיתה לקבורה · מה שפי' בקונטרס שלא זלזלה אין נראה דמ"מ תשבע שלא עיכבה משלהם בידה אלא כמו שמפרש בירושלמי שלא תניח מת מוטל ותלך לבית אביה והשתא נמי שפיר דמייתי לכרגא ולמזוני ולקבורה דמזבנינן בלא אכרזתא משום כבוד המת] : **ולקבורה** · הא לא אצטריך למימר שלא יניח אביהן מוטל בבזיון עד שישומו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קבורה מזבנינן לצורך זה החוב בלא הכרזה שלא תהא מכשילן לעתיד : **מנכסי** יתומים לא תפרע אלא בשבועה · תימה אמאי לא הקשה מהך משנה למ"ד בריש פרק שום היתומים (ערכין כב· ושם) אין נזקקין לנכסי יתומים אא"כ ריבית אוכלת בהן דהך לא הוה מצי לאוקמה כגון שיש ריבית כדמשני אההיא דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית והכתובה דמייתי התם וליכא למימר דהך דהכא איכא לאוקמה ביתומים גדולים דא"כ ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית אמאי לא מוקי לה דוקא בגדולים אלא ודאי ס"ל להש"ס דבכל ענין איירי ואומר ר"י דודאי דהך דהכא הוה מוקי לה בגדולים דוקא אבל ההיא דאין נפרעין אלא מן הזיבורית לא ניחא לי' לאוקמה בגדולי' דלא כפשוט הא דבעי עלה בהנזקין (גיטין נ·) יתומים שאמרו דאין נפרעין אלא מן הזיבורית קטנים או אפילו גדולים: **מקשים** הא דתנן בהשולח (גיטין דף לד: ושם) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ופריך מאי איריא אלמנה כו' ומשני דאלמנה אצטריך ליה משום חינא והשתא אמאי אצטריך למיתני הא תנינא לה הכא ולעיל (דף פד·) נמי גבי היה עליו כתובת אשה ובע"ח תנן שכולן צריכין שבועה וי"ל דאצטריך למיתני התם דלא תוקמה מתניתין דהכא בגרושה אבל באלמנה לא תבעי שבועה משום חינא ואע"ג דגרושה בעיא נמי חן כדאמר לקמן בפרק אלמנה (דף נד:) מ"מ לא בעיא חן כמו אלמנה והא לא תקשי מתניתין דהכא אמאי אצטריך למתני דהכא תנא לה בהדי הנך דאין נפרעין אלא בשבועה :

אמר

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ט מהל' שותפין הלכה ד טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף ה :

מה ב מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה ט"ז ופי"ח הלכה כ ופי"ב מהל' מלוה הל' יא סמג עשין מח וגד ול' טוש"ע אה"ע סי' ע סעיף ה וסי' לג סעיף כה וסי' קד סעיף ג וסי' קיב סעיף ו וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג :

מו ג מיי' פי"ח מהל' אישות הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף ו :

מז ד מיי' פט"ז שם הל' יד ופי"ד מהל' מלוה הלכה א סמג עשין מח וגד טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ז וטוש"ע ח"מ סי' פד סעיף א :

מח ה מיי' שם ופט"ז מהל' אישות הלכה טו טוש"ע אה"ע שם סעיף א וח"מ שם סעיף ה :

מט ו מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כ ופכ"ב מהלכות מלוה הלכה י טוש"ע אה"ע שם סעיף ט וח"מ סי' לא סעיף ט וסי' קיד סעיף ד :

נ ז מיי' פט"ז מהל' אישות הל' יט ופי"ד מהל' מלוה הלכה א סמג שם טוש"ע אה"ע שם סעיף א וטוש"ע ח"מ סי' קה סעיף ג וי"ז :

נא ח מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה טז ופי"ג מהל' מלוה הל' א ופי"ד שם הל' א סמג שם טוש"ע אה"ע שם סעיף י וטוש"ע ח"מ סי' קו סעיף א :

מסורת הש"ס

לקמן ק: גיטין נג: ב"מ קה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' זכאי למר עוקבא וכו' ובין דנקי נדר מנכסי : (ב) שם עד א' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים והנפרעת שלא בפניו לא כצ"ל : (ג) שם כיצד מכר כל נכסיו :

תוספות רי"ד

התנאי שעשה להן הבעל. וכן נמי הלקוחות שבאים מכחה נשבעים שלא פקדתנו כדין היורשים של אשה. כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך וכו' · פי' כיון שהתנה לה בפירוש תנאו קיים לה וליורשיה ולבאים ברשותה וגם על יורשיו ועל ה"ב אם מכר נכסיו לאחרים גובים מהלקוחות בלא שבועה כפי תנאו (דעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפ' ט"ז מהל' אישות שאין נאמנות מועיל לגבי לקוחות ועי' בש"מ שכתב שיש חולקין ודעתם כדעת רבינו דלקוחות אינהו דאפסידו נפשייהו כשלקחו אחר החוב והנאמנות): הלכה מקבר בעלה לבית אבי' · פי' זו שפטרה בעלה מן השבועה ממנו ומיורשיו ולא נתעסקה בנכסי בעלה או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופא על הנכסים אין היורשים משביעין אותה על האפוטרופא של אביהן ולא על שום שבועה כדפרישנא לעיל אלא גובה כתובתה בלא שבועה · ואם נעשית אפוטרופא על נכסים היורשים משביעים אותה על האפוטרופסות של אביהן ולא על שום שבועה כדפרישי' לעיל ואםנעשית אפוטרופו' על הנכסים לאחר מיתת בעלה היורשים משביעי' אותה על העתיד ולא לשעבר · פי' על מה שנעשית אפוטרופוס על היתומים לאחר מיתת בעלה שאין תנאי אביהם מועיל אלא על נכסיו ולא על האפוטרופא שנעשית בנכסי היתומים אבל על האפוטרופסות שעבר אין יכולים להשביעה · ומהכא מוכח שגם היתומים י"ל על אפוטרופ' שנעשית בנכסיהם אבל לא על פלכה ועיסתה ועל נכסי הבית שדין היתומים כדין הבעל : ואמרי' לשעבר מאי עבידתיה · פי' עד מתי נקרא שעבר דלא אמרי' נכסי דיתמי נינהו ואין תנאי יועיל בהן שהרי לא ע"י נכסיו באה לו אמר רב על אפוטרופא שנעשית בחיי בעלה אבל בין מיתה לקבורה משביעין אותה פי' דכבר נכסי קמי יתמי רמו ואין תנאי מועיל בהן כלום. ואם נתעסקה למכור נכסים בעבור קבורתו יכולים להשביעה ור"מ אמר אפילו בין מיתה לקבורה נמי לא משבעי' לה דאמרי נהרדעא לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא · פי' לפרוע למלך מס גלגולת של יתומים או למזונות האשה והבנות המוטלת על היתומים ולקבורת אביהן או אחד מן היתומים מוכרים נכסיהם בלא הכרזה לפי שאין שהות בדבר ואהכי לא משביעין לה על אותה מכירה שא"א שלא תוזל במכירתן ונמצאת שבועת שקר · א"נ אי משבעת לה מימנעא ולא מזבנא ונמצא

תוספות רי"ד

נשבעין כדין דר"פ · ואם טוען עליהם כי פריעתי אתכם או אמכםגזלתני כשמיניתוה אפוטרופוס על נכסיי נשבעים לו שבועת היורשים שלא פקדנו בשעת מיתתה ולא אמרה לנו מקודם לכן ולא מצאנו בין שטרותי' ששטר כתובת' פרוע וגם הלקוחות נשבעין כמו כן שלא פקדנו ולא אמרה לנו ששטר כתובתה פרוע או שנולה אותך : נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך וכו' · פי' אע"פ שהתנה עם אשתו ופטרה מן השבועה וגם פטר יורשי' והבאים ברשותה התנאי הזה אינו מועיל אלא כשבאים לגבות ממנו אבל אם מת הוא ונפלו נכסיו לפני היורשים והיא באה לגבות כתובתה מן היורשין אין תנאי אביהן מועיל לה ולא מציא למימר אתם מכח אביכם באים והרי אביכון פטרני וכמו שלא הי' הוא רשאי להשביעני כך אין אתם רשאין להשביעני אלא אומרים לה התנאי הזה לא הועיל אלא כשהיו הנכסים בידו אבל עכשיו שבאו ברשותנו אינו מועיל תנאי אלא אנו יכולים להשביעך שלא פרעך אבינו כדין כל אלמנה הבאה ליפרע מנכסי יתומים ואם היתה אפוטרופא בנכסי בעלה יכולים להשביעה שלא גולה את אביהן באותו האפוטרופסות וכ"ש אם טוענים עליה שפרעתו שחייבת לשבע וכן אם מתה היא ולא הספיקה לגבות כתובה מהן ובאים יורשיה לגבות מהן משביעין אותם שבועת היורשין שלא פקדנו אמנו · ובפ' כל הנשבעין (דף מח) מקשה תלמודא מהכא למ"ד אין אדם מוריש שבועה לבניו · פי' ממון שנתחייב עלי' שבועה ולא הספיק לישבע ומת אינו מורישו לבניו כיון שנתחייב לישבע ובניו אינם יכולים לישבע אותו השבועה שנתחייב בה אבוהון · והכא קתני דיורשיו משביעין אותה ואת יורשיה דאלמא יורשי האלמנה גובין מיורשי הבעל ואע"פ שלא נשבעה והיא כבר נתחייבה שבועה כדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומים [illegible] ומתה היא [illegible] לא קאי אאלמנה וכן נמי אם יורשי הבעל [illegible] נפרעין בעבור

א האפר: לפי ג"ט ראשונה (I) ר"נ חולק על רב יהודה אבל לפי ג"ט השניה (II) דרב יהודה ורב אסיא קאי ר"נ שמפרש הריש אינו חולק עליו

נושא/מבנה

△ דעות שונות הדנין לשונות שונים של הטור שבועה ומה בין התוצאות

מבנה ✉

ב' לשונות:

א - דברי אבא שאול הם חלק ממחלוקת של שמואל

ב - דברי אבא שאול הם חלק ברייתא ושמואל בא לפסוק הלכה

נושא/מבנה

רשימה של נשבעים וגובים

⌂ "כיצד"